

УДК 658.14:330.15:338.45

DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2026-1-8>

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ФАКТОРІВ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

М.-О. І. СИЗОН

аспірант,

Державний біотехнологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0026-4283>

Анотація. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні та систематизації факторів формування фінансового потенціалу підприємств у контексті циркулярної економіки й сталого розвитку. **Методика дослідження** базується на системному й інтегрованому підходах, методах логічного узагальнення, структурно-функціонального аналізу, класифікації та порівняння, а також на багатокритеріальному групуванні факторів за ключовими ознаками впливу та реалізації. **Результати.** Встановлено, що фінансовий потенціал підприємств у циркулярній економіці формується під впливом взаємопов'язаних екзогенних і ендогенних факторів, а ключовими драйверами трансформації є інвестиційна активність, інноваційність і ресурсоефективність, посилені цифровізацією та інституційною підтримкою. **Практична значущість** результатів полягає у використанні систематизації факторів для діагностики фінансового розвитку, визначення пріоритетів циркулярної модернізації та підвищення обґрунтованості управлінських рішень.

Ключові слова: фінансовий потенціал, циркулярна економіка, фактори впливу, ресурсоефективність, інвестиції, інновації, цифровізація, сталий розвиток, конкурентоспроможність, адаптивність.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах глобальних трансформацій та посилення викликів, пов'язаних із вичерпністю природних ресурсів, зростанням екологічного навантаження та необхідністю досягнення цілей сталого розвитку, все більшого значення набуває переосмислення підходів до управління фінансовим потенціалом підприємств. Одним із ключових напрямів такого переосмислення є інтеграція принципів циркулярної економіки, яка орієнтована на підвищення ефективності використання ресурсів, мінімізацію відходів і створення замкнених виробничих циклів. У цьому контексті зростає потреба в системному аналізі умов, що визначають можливості та обмеження для фінансового зростання суб'єктів господарювання, з урахуванням особливостей нової економічної парадигми. Відповідне завдання передбачає ідентифікацію широкого спектра чинників, які у сукупності формують зовнішнє та внутрішнє середовище функціонування підприємств, а також визначають динаміку їхнього розвитку в межах циркулярної моделі. Для глибшого розуміння природи цих факторів та їхнього значення у процесах фінансової трансформації необхідним є наукове обґрунтування класифікаційного підходу, що дозволяє впорядкувати їх відповідно до певних ознак та критеріїв. Така класифікація має не лише пізнавальну цінність, але й прикладне значення, оскільки створює методологічне підґрунтя для прийняття

обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на посилення фінансової спроможності підприємств. У результаті її застосування можливо забезпечити цілісне бачення взаємодії складових, які впливають на фінансові процеси в умовах циркулярної трансформації, а також підвищити адаптивність і конкурентоспроможність підприємств в умовах сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд сучасної наукової літератури засвідчує зростаючу увагу дослідників до проблематики формування та реалізації фінансового потенціалу підприємств у контексті циркулярної економіки, що зумовлено посиленням ресурсних обмежень, трансформацією регуляторного середовища та необхідністю інтеграції принципів сталого розвитку у фінансове управління. У працях Geissdoerfer M., Morioka S., Carvalho M., Evans S. [1], Millar N., McLaughlin E., Börgen T. [2], Harris S., Martin M., Diener D. [3], Konietzko J., Bocken N., Hultink E. [4], Bigliardi B., Filippelli S. [5], Kalmykova Y., Sadagopan M., Rosado L. [6], Ghisellini P., Ripa M., Ulgiati S. [7], Jesus A., Antunes P., Santos R., Mendonça S. [8], Mathews J., Tan H. [9], підкреслюється, що циркулярна трансформація змінює логіку фінансових рішень, оскільки потребує переорієнтації капіталовкладень у ресурсоефективні технології, відновлювані матеріальні потоки, замкнені цикли та цифрові інструменти контролю ресурсів і витрат. Водночас аналіз зазначених досліджень свідчить, що переважна їх частина фокусується на

загальних моделях циркулярних бізнес-практик, підходах до оцінювання сталості та концептуалізації циркулярної економіки, тоді як фінансовий потенціал підприємства часто розглядається опосередковано – як похідний результат інновацій, ресурсоефективності або ESG-орієнтації. Для нашого дослідження ключовим є інший ракурс: виявлення та систематизація факторів, які визначають здатність підприємства акумулювати, розподіляти й трансформувати фінансові ресурси з метою реалізації циркулярних стратегій у мінливому зовнішньому середовищі.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є наукове обґрунтування та систематизація факторів, що впливають на формування і реалізацію фінансового потенціалу підприємств у контексті циркулярної економіки, а також визначення їх ролі у забезпеченні фінансової стійкості, адаптивності та конкурентоспроможності підприємств в умовах сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У сучасних умовах переходу до сталого розвитку актуалізується потреба переосмислення управління фінансовим потенціалом підприємств з урахуванням принципів циркулярної економіки. Обмеженість ресурсів, зростання екологічних викликів і трансформація економічної парадигми зумовлюють необхідність системного аналізу чинників, що формують можливості фінансового розвитку підприємств. Класифікація цих факторів дозволяє впорядкувати впливи внутрішнього й зовнішнього середовища, створити методологічну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та підвищити адаптивність і конкурентоспроможність підприємств у контексті циркулярної трансформації економіки. У таблиці 1 наведемо класифікацію факторів

впливу на формування і реалізацію фінансового потенціалу підприємств у контексті циркулярної економіки.

Група факторів за походженням поділяється на екзогенні та ендогенні, що дозволяє глибше зрозуміти джерела впливу на формування і реалізацію фінансового потенціалу підприємств у контексті пріоритетів циркулярної економіки. Екзогенні фактори характеризуються тим, що виникають поза межами самого підприємства, мають зовнішнє походження та, як правило, не піддаються безпосередньому впливу з боку суб'єктів господарювання [1]. До таких факторів належать, зокрема, державна політика у сфері сталого розвитку, законодавчі ініціативи, фінансові та податкові стимули, а також міжнародні екологічні зобов'язання, які створюють нормативно-правові рамки для впровадження циркулярних стратегій. Крім того, до екзогенних чинників можна віднести глобальні ринкові тренди, що формують запит на екологічно відповідальну продукцію, технологічні новації, які поширюються на світовому рівні, а також споживчі очікування, що змінюють пріоритети розвитку виробництва. У свою чергу, ендогенні фактори формуються безпосередньо в межах підприємства, обумовлені його внутрішнім середовищем і значною мірою залежать від управлінських рішень, ресурсного забезпечення, рівня інноваційного потенціалу та організаційної культури. Вони охоплюють, зокрема, фінансову спроможність підприємства до інвестування у циркулярні технології, наявність кадрового ресурсу для реалізації екологічних інновацій, ефективність внутрішніх процесів управління витратами, а також ступінь інтеграції цифрових рішень у виробничо-господарську діяльність. Саме ендогенні фактори виступають основою для формування адаптивних стратегій підприємств до викликів циркулярної трансформації та забезпе-

Таблиця 1

Класифікація факторів впливу на формування і реалізацію фінансового потенціалу підприємств у контексті циркулярної економіки

Ознака класифікації	Група факторів
За походженням	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Екзогенні (державна політика, глобальні тренди) ◆ Ендогенні (фінансова спроможність, технологічна база)
За характером впливу	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Стимулюючі (інновації, цифровізація, переробка) ◆ Обмежувальні (недостатня ресурсна база, регуляторні бар'єри)
За економічною сутністю	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Інвестиційні (обсяги інвестицій у циркулярні проекти) ◆ Виробничі (рівень ресурсоефективності, утилізація)
За ступенем контрольованості підприємством	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Контрольовані (управління інноваціями, оптимізація процесів) ◆ Неконтрольовані (зовнішнє середовище, політика)
За часовим впливом	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Короткострокові (сезонна доступність ресурсів) ◆ Довгострокові (інноваційні стратегії, структурні зміни)
За рівнем реалізації	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Макрорівень (державна підтримка, інтеграція в політики сталого розвитку) ◆ Мікрорівень (стратегія підприємства)

Примітка: побудовано автором на основі джерел [1–9]

чення сталого зростання фінансового потенціалу. Водночас їх реалізація часто залежить від того, наскільки ефективно підприємство зуміє адаптуватися до екзогенних викликів, що свідчить про тісний взаємозв'язок між обома групами факторів за походженням.

Фактори за характером впливу поділяються на стимулюючі та обмежувальні, що дає змогу оцінити позитивні та негативні аспекти впливу зовнішнього і внутрішнього середовища на формування фінансового потенціалу підприємств у контексті реалізації принципів циркулярної економіки [2]. Стимулюючі фактори сприяють активізації процесів екологічної трансформації, підвищують інвестиційну привабливість підприємств і забезпечують їхню адаптацію до вимог сталого розвитку. Серед таких чинників особливу роль відіграють розвиток інноваційної діяльності, активне впровадження цифрових технологій, зростання попиту на екологічно безпечну продукцію, формування ефективної системи мотивації до ресурсозбереження та підтримка з боку державних інститутів у вигляді податкових пільг або фінансових стимулів. Стимулюючий вплив також можуть мати міжнародні екологічні стандарти, які заохочують підприємства до впровадження сучасних циркулярних практик, таких як повторне використання матеріалів, мінімізація відходів і екологічне проектування продукції. Натомість обмежувальні фактори створюють бар'єри для реалізації циркулярних стратегій, гальмують процеси модернізації та знижують здатність підприємств до ефективного використання наявного фінансового потенціалу. До таких факторів належать обмеженість фінансових ресурсів, високі стартові витрати на впровадження новітніх технологій, недостатній рівень обізнаності керівного складу щодо переваг циркулярної моделі, а також інституційна невизначеність, що проявляється у відсутності чітких нормативно-правових механізмів регулювання екологічної діяльності. Значну обмежувальну роль може відігравати й нестача кваліфікованих кадрів у сфері екологічного управління та слабкий рівень розвитку інфраструктури для збирання, сортування та переробки відходів, що робить впровадження циркулярних рішень менш ефективним і економічно обґрунтованим. Сукупність стимулюючих і обмежувальних факторів формує загальне середовище впливу на підприємства, в якому кожен елемент може змінювати свою роль залежно від стратегії управління, галузевої специфіки та інституційного контексту. Саме тому аналіз характеру впливу факторів є ключовим для розробки адаптивних моделей розвитку фінансового потенціалу підприємств у межах циркулярної економіки.

Фактори за економічною сутністю поділяються на інвестиційні та виробничі, що дозволяє

комплексно оцінити основні джерела та канали впливу на фінансовий потенціал підприємств у процесі переходу до циркулярної економіки [3]. Інвестиційні фактори відображають обсяги, структуру та спрямованість капіталовкладень, які забезпечують створення матеріально-технічної, технологічної й інституційної бази для запровадження екологічно орієнтованих інновацій і переробних потужностей. Залучення інвестицій, зокрема у сферу досліджень і розробок, цифровізації виробничих процесів та побудови інфраструктури з управління вторинними ресурсами, є необхідною умовою для підвищення фінансової стійкості підприємств в умовах посилення екологічних вимог. Водночас обсяги таких інвестицій залежать від рівня доступності фінансових ресурсів, існуючих джерел фінансування та державної політики підтримки сталих практик. Інвестиційні фактори відіграють довгострокову роль і формують основу для модернізації підприємств у відповідності до принципів ресурсоефективності та мінімізації відходів. Виробничі фактори, у свою чергу, безпосередньо пов'язані з ефективністю організації та реалізації технологічних процесів, структурою виробничих витрат і здатністю підприємства до оптимізації ресурсного використання. Вони охоплюють рівень продуктивності обладнання, ступінь автоматизації процесів, інтеграцію замкнених виробничих циклів, впровадження енергоефективних рішень, а також здатність зменшувати собівартість продукції за рахунок повторного використання матеріалів. Саме виробничі фактори визначають оперативні можливості підприємства реалізовувати циркулярні підходи в межах наявної системи виробництва, впливаючи при цьому на рівень доходів, витрат і загальну рентабельність діяльності. Їхня результативність значною мірою залежить від ступеня взаємозв'язку з інвестиційними факторами, адже лише за умови достатнього фінансування виробничі процеси можуть бути оновлені відповідно до сучасних екологічних стандартів. Таким чином, фактори за економічною сутністю утворюють взаємопов'язану систему, в межах якої інвестиційна активність і виробнича ефективність виступають основними детермінантами формування фінансового потенціалу підприємств у парадигмі циркулярної економіки.

Фактори за ступенем контролюваності підприємством поділяються на контрольовані та неконтрольовані, що дозволяє розмежувати сфери відповідальності та можливостей впливу підприємства на процес формування й реалізації власного фінансового потенціалу в умовах переходу до циркулярної економіки [5]. Контрольовані фактори охоплюють ті внутрішні параметри діяльності підприємства, які можуть бути змінені або адаптовані внаслідок управлінських рішень,

організаційних трансформацій чи цілеспрямованих інвестицій. До таких чинників належать вибір стратегій розвитку, впровадження інноваційних та цифрових технологій, оптимізація операційної діяльності, формування ефективної системи управління ресурсами та обліку відходів, а також удосконалення корпоративної екологічної відповідальності. Підприємство має змогу самостійно ініціювати заходи, спрямовані на підвищення енергоефективності, впровадження принципів еко-дизайну, скорочення обсягів невикористаних матеріалів і підвищення рівня повторного використання продукції, що, в свою чергу, позитивно впливає на рівень прибутковості та зменшення витрат. Водночас неконтрольовані фактори пов'язані з умовами зовнішнього середовища, які не можуть бути змінені безпосередньо самим підприємством, але при цьому мають суттєвий вплив на його фінансову результативність і потенціал розвитку. До цієї категорії відносяться регуляторна політика держави, макроекономічна ситуація, валютні коливання, ціни на енергоресурси та сировину, доступність кредитування, рівень екологічної свідомості суспільства, розвиток ринку вторинної сировини, а також глобальні екологічні тренди та вимоги до сертифікації продукції. Хоча підприємство не може безпосередньо впливати на ці фактори, воно повинно враховувати їх у стратегічному плануванні, оцінювати потенційні ризики та створювати адаптивні механізми реагування, зокрема шляхом диверсифікації джерел постачання, участі в міжнародних ініціативах чи застосування альтернативних фінансових інструментів. Отже, поділ факторів за ступенем контрольованості дозволяє підприємству чітко ідентифікувати межі свого впливу, сформувати ефективну систему управління ризиками та зосередити зусилля на тих напрямках, які мають найбільший потенціал для зміцнення фінансових позицій у межах моделі циркулярної економіки.

Фактори за часовим впливом поділяються на короткострокові та довгострокові, що дозволяє підприємствам визначити пріоритети управління фінансовим потенціалом залежно від термінів реалізації цілей у межах циркулярної трансформації [4]. Короткострокові фактори пов'язані з оперативними змінами у внутрішньому та зовнішньому середовищі, які можуть швидко вплинути на фінансові результати підприємства протягом поточного або наступного бюджетного періоду. До таких факторів належать коливання цін на сировину та енергоносії, сезонна доступність вторинних ресурсів, тимчасові зміни в регуляторному полі, зміни у попиті на екологічну продукцію, а також впровадження окремих технологічних рішень, що не потребують значних капіталовкладень. Ці чинники вимагають гнучкої реакції та адаптації управлінських рішень,

що дає змогу стабілізувати фінансові показники в умовах мінливої ринкової кон'юнктури. У свою чергу, довгострокові фактори мають стратегічний характер і передбачають глибокі перетворення в структурі діяльності підприємства, які реалізуються протягом тривалого періоду, як правило, кількох років. До цієї групи належать розробка та впровадження комплексних інноваційних стратегій, модернізація виробничих потужностей, формування сталих ланцюгів постачання, інституціалізація принципів замкненого циклу, розвиток корпоративної екологічної культури, а також накопичення інтелектуального капіталу, орієнтованого на екологічні інновації. Довгострокові фактори формують основу для поступового зростання фінансової спроможності підприємства, забезпечують стабільність у досягненні цілей циркулярної економіки та підвищують його конкурентоспроможність на національному й міжнародному рівнях. Важливим аспектом є те, що короткострокові та довгострокові фактори перебувають у взаємозв'язку: ефективне реагування на поточні виклики може забезпечити передумови для реалізації стратегічних завдань, тоді як довгострокові ініціативи створюють підґрунтя для зниження вразливості до короткострокових змін. Отже, урахування часової природи впливу факторів дозволяє підприємствам формувати збалансовану фінансову політику, яка поєднує оперативну ефективність із довгостроковою стійкістю в умовах переходу до циркулярної економіки.

Фактори за рівнем реалізації поділяються на макрорівень та мікрорівень, що дозволяє розмежувати простір дії відповідних механізмів формування і реалізації фінансового потенціалу підприємств у контексті циркулярної економіки залежно від масштабу їх впливу [6]. Макрорівневі фактори охоплюють системні інституційні, політичні та економічні умови, що формуються на рівні держави або міжнародного співтовариства і задають загальну рамку функціонування підприємств у сфері сталого розвитку. До таких факторів належать національна політика підтримки циркулярної економіки, наявність регуляторної бази, що стимулює впровадження екологічно орієнтованих рішень, державні програми фінансування інновацій, міжнародні угоди про скорочення викидів і обмеження використання первинної сировини, а також макроекономічна стабільність, яка визначає загальні умови інвестування. Саме макрорівневі чинники формують сприятливе або несприятливе середовище для функціонування підприємств, визначаючи можливості доступу до ресурсів, підтримки з боку інституцій, а також економічні стимули для розвитку екологічних ініціатив. У свою чергу, мікрорівневі фактори відображають внутрішні процеси підприємства, його здатність до організаційного оновлення, використання ресур-

сів, адаптації до змін зовнішнього середовища та реалізації власної фінансової стратегії у межах циркулярної моделі. До таких факторів належать ефективність управління, рівень технологічної оснащеності, інноваційний потенціал, якість корпоративного управління, здатність до розробки нових бізнес-моделей, інтеграція цифрових рішень, а також наявність чіткої екологічної політики всередині підприємства. Мікрорівень визначає безпосередню ефективність трансформації фінансового потенціалу в конкретні результати – прибутковість, рентабельність, зниження витрат та посилення конкурентних переваг. Співвідношення між макро- і мікрорівнем є взаємодоповнюючим: сприятливе макросередовище створює умови для реалізації мікрорівневих ініціатив, тоді як ефективні практики окремих підприємств можуть формувати позитивний вплив на галузь загалом, слугуючи прикладом для формування державної політики [7]. Таким чином, врахування факторів за рівнем реалізації дозволяє вибудувати узгоджену багаторівневу систему управління фінансовим потенціалом підприємств, орієнтовану на досягнення цілей циркулярної економіки.

Взаємозв'язок і взаємодія зазначених факторів формують складну й динамічну систему впливу на фінансовий потенціал підприємств у межах реалізації стратегій циркулярної економіки, де кожен окремий фактор є не ізольованим елементом, а ланкою в узгодженому механізмі екологічної та економічної трансформації. Інвестиційна активність у сфері циркулярної економіки слугує базовою умовою для реалізації структурних змін, адже саме капіталовкладення забезпечують фінансування проєктів з переробки відходів, розвитку інфраструктури повторного використання матеріалів і впровадження інноваційних технологій. Зростання обсягів інвестицій безпосередньо стимулює підвищення рівня ресурсоефективності, оскільки дозволяє підприємствам оптимізувати виробничі процеси, зменшити залежність від первинної сировини та скоротити витрати на утилізацію. У свою чергу, підвищення ресурсоефективності є тісно пов'язаним із впровадженням екологічних інновацій, що передбачає зростання витрат на дослідження і розробки, спрямовані на створення нових матеріалів, удосконалення технологій переробки та зменшення екологічного навантаження. Розвиток екологічних інновацій вимагає ефективного управління фінансовими та виробничими процесами, що зумовлює потребу у цифровізації підприємства через використання штучного інтелекту, блокчейн-платформ і автоматизованих систем обліку, які забезпечують прозорість, контроль і оптимізацію ресурсних потоків. Цифрові рішення, у свою чергу, створюють передумови для зростання рівня використання вторинних матеріалів, оскільки дозволяють точ-

ніше відслідковувати джерела утворення відходів, планувати обсяги переробки й ефективніше інтегрувати повторно використані компоненти у виробничий цикл. Успішна реалізація таких технологічних рішень значною мірою залежить від державної політики підтримки сталого розвитку, яка встановлює регуляторні рамки, надає фінансові стимули та формує нормативно-правову базу для підтримки циркулярних практик. Водночас глобальні ринкові тренди і конкурентні виклики, що формуються під впливом прикладів країн Європейського Союзу, Японії та США, задають стратегічні орієнтири для підприємств, змушуючи їх адаптуватися до зростаючих стандартів екологічної відповідальності та підвищених вимог до ресурсної ефективності. Реалізація зазначених процесів неможлива без належного рівня технологічної готовності підприємств до трансформацій, яка виявляється у наявності відповідної інфраструктури, компетентного персоналу, цифрової архітектури та гнучкої системи управління [8]. При цьому ключовим обмеженням або стимулом до впровадження змін виступає фінансова спроможність підприємства до інноваційного оновлення, тобто його здатність акумулювати ресурси, залучати зовнішнє фінансування та ефективно інвестувати у довгострокові екологічні проєкти. Нарешті, важливою складовою цієї взаємодії є соціально-екологічні очікування споживачів, які формують попит на відповідальні продукти, стимулюють підприємства до змін і створюють репутаційний тиск, що змушує адаптуватися до нових парадигм розвитку. У сукупності ці фактори утворюють цілісну екосистему, де успіх циркулярної трансформації залежить від збалансованості, послідовності та взаємної підкріпленості управлінських, інституційних і ринкових впливів.

Формування і реалізація фінансового потенціалу підприємств у контексті циркулярної економіки обумовлюється впливом широкого спектра факторів, які взаємодіють між собою на різних рівнях і з різним ступенем контрольованості [9]. Їх систематизація за походженням, характером впливу, економічною сутністю, часовим горизонтом і рівнем реалізації дозволяє сформулювати цілісне уявлення про механізми циркулярної трансформації. Взаємозалежність таких факторів, як інвестиції, інновації, цифровізація, державна політика та споживчі очікування, визначає стратегічні орієнтири для розвитку підприємств і забезпечення їх конкурентоспроможності у сталому середовищі.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Формування і реалізація фінансового потенціалу підприємств у контексті циркулярної економіки має багатфакторний і системний характер та визначається взаємодією внутрішніх

і зовнішніх чинників різної економічної природи. Запропонована класифікація факторів за походженням, характером впливу, економічною сутністю, ступенем контрольованості, часовим горизонтом і рівнем реалізації дозволяє комплексно оцінити умови фінансового розвитку підприємств у межах нової економічної парадигми.

Доведено, що ключову роль у циркулярній трансформації відіграють інвестиційні, інноваційні та виробничі фактори, посилені цифровізацією бізнес-процесів і державною політикою підтримки сталого розвитку. Водночас ефективність реалізації фінансового потенціалу значною мірою

залежить від здатності підприємств адаптуватися до екзогенних викликів і використовувати контрольовані внутрішні ресурси для формування довгострокових конкурентних переваг. Урахування взаємозв'язку короткострокових і довгострокових факторів, а також узгодження макро- та мікрорівневих впливів створює передумови для побудови збалансованої фінансової політики підприємств у межах циркулярної економіки. Отримані результати можуть бути використані як методологічна основа для подальших досліджень і практичних рішень у сфері сталого фінансового розвитку бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Geissdoerfer M., Morioka S., Carvalho M., Evans S. Business Models and Supply Chains for the Circular Economy. *POL: Value Chain Performance (Topic)*. 2018. Vol. 190. P 712–721. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.JCLEPRO.2018.04.159>
2. Millar N., McLaughlin E., Börger T. The Circular Economy: Swings and Roundabouts? *Ecological Economics*. 2019. Vol. 158. P. 11–19. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.ECOLECON.2018.12.012>
3. Harris S., Martin M., Diener D. Circularity for circularity's sake? Scoping review of assessment methods for environmental performance in the circular economy. *Sustainable Production and Consumption*. 2021. Vol. 26, P. 172–186. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.SPC.2020.09.018>
4. Konietzko J., Bocken N., Hultink E. A Tool to Analyze, Ideate and Develop Circular Innovation Ecosystems. *Sustainability*. 2020. Vol. 12 (1). P. 417. DOI: <https://doi.org/10.3390/SU12010417>
5. Bigliardi B., Filippelli S. Investigating Circular Business Model Innovation through Keywords Analysis. *Sustainability*. 2021. Vol. 13. DOI: <https://doi.org/10.3390/SU13095036>
6. Kalmykova Y., Sadagopan M., Rosado L. Circular economy – From review of theories and practices to development of implementation tools. *Resources, Conservation and Recycling*. 2017. Vol. 135. P. 190–201. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.RESCONREC.2017.10.034>
7. Ghisellini P., Ripa M., Ulgiati S. Exploring environmental and economic costs and benefits of a circular economy approach to the construction and demolition sector. *A literature review. Journal of Cleaner Production*. 2017. Vol. 178. P. 618–643. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.JCLEPRO.2017.11.207>
8. Jesus A., Antunes P., Santos R., Mendonça S. (2018). Eco-Innovation in the transition to a circular economy: an analytical literature review. *Journal of Cleaner Production*. 2018. Vol. 172, P. 2999–3018. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.JCLEPRO.2017.11.111>
9. Mathews J., Tan H. Progress Toward a Circular Economy in China. *Journal of Industrial Ecology*. 2011. Vol. 15. P. 435–457. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1530-9290.2011.00332.x>

REFERENCES:

1. Geissdoerfer, M., Morioka, S., Carvalho, M., & Evans, S. (2018). Business Models and Supply Chains for the Circular Economy. *POL: Value Chain Performance (Topic)*, no. 190, pp. 712–721. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.JCLEPRO.2018.04.159>
2. Millar, N., McLaughlin, E., & Börger, T. (2019). The Circular Economy: Swings and Roundabouts? *Ecological Economics*, no. 158, pp. 11–19. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.ECOLECON.2018.12.012>
3. Harris, S., Martin, M., & Diener, D. (2021). Circularity for circularity's sake? Scoping review of assessment methods for environmental performance in the circular economy. *Sustainable Production and Consumption*, no. 26, pp. 172–186. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.SPC.2020.09.018>
4. Konietzko, J., Bocken, N., & Hultink, E. (2020). A Tool to Analyze, Ideate and Develop Circular Innovation Ecosystems. *Sustainability*, no. 12(1). DOI: <https://doi.org/10.3390/SU12010417>
5. Bigliardi, B., & Filippelli, S. (2021). Investigating Circular Business Model Innovation through Keywords Analysis. *Sustainability*, no. 13. DOI: <https://doi.org/10.3390/SU13095036>
6. Kalmykova, Y., Sadagopan, M., & Rosado, L. (2017). Circular economy – From review of theories and practices to development of implementation tools. *Resources, Conservation and Recycling*, no. 135, pp. 190–201. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.RESCONREC.2017.10.034>
7. Ghisellini, P., Ripa, M., & Ulgiati, S. (2017). Exploring environmental and economic costs and benefits of a circular economy approach to the construction and demolition sector. *A literature review. Journal of Cleaner Production*, no. 178, pp. 618–643. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.JCLEPRO.2017.11.207>
8. Jesus, A., Antunes, P., Santos, R., & Mendonça, S. (2018). Eco-Innovation in the transition to a circular economy: an analytical literature review. *Journal of Cleaner Production*, no. 172, pp. 2999–3018. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.JCLEPRO.2017.11.111>

9. Mathews, J., & Tan, H. (2011). Progress Toward a Circular Economy in China. *Journal of Industrial Ecology*, no. 15, pp. 435–457. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1530-9290.2011.00332.x>

Markyian-Orest Syzon, *State Biotechnology University. Systematization of factors in the formation of enterprises' financial potential in the context of the circular economy.*

Abstract. The purpose. The purpose of the study is to provide a scientific justification and systematization of the factors influencing the formation and realization of the financial potential of enterprises in the context of circular economy priorities, as well as to determine their role in ensuring financial sustainability, adaptability, and competitiveness of enterprises under conditions of sustainable development. **Methodology.** The research methodology is based on the application of systemic and integrated approaches to the analysis of the interaction between financial processes and circular transformations, as well as methods of logical generalization, structural and functional analysis, classification, and comparison. Within the framework of the study, a multicriteria grouping of factors was applied according to their origin, nature of influence, economic substance, degree of controllability, time horizon, and level of implementation. **Results.** It is established that the formation and realization of the financial potential of enterprises in a circular economy are determined by a complex set of interrelated exogenous and endogenous factors that may have either stimulating or constraining effects. The expediency of a classification approach is substantiated, as it allows for structuring the factors and reflecting their multidimensional nature within investment and production determinants of financial development. It is proven that the key drivers of circular transformation include investment activity, innovation, and resource efficiency, reinforced by the digitalization of business processes and institutional support from the state. At the same time, the effectiveness of financial potential realization depends on the coordination of short- and long-term influences and the synchronization of macro- and micro-level factors. **Practical significance.** The practical value of the research results lies in the possibility of using the proposed systematization of factors by enterprises to diagnose the conditions of financial development, identify key barriers and drivers of circular modernization, set investment policy priorities, enhance the soundness of managerial decision-making, and develop adaptive mechanisms for strengthening financial capacity in the context of sustainable development.

Keywords: financial potential, circular economy, influencing factors, resource efficiency, investment, innovation, digitalization, sustainable development, competitiveness, adaptability.

Стаття надійшла: 29.12.2025

Стаття прийнята: 14.01.2026

Стаття опублікована: 30.01.2026